

WOWstories!

Естафета чемпіонів. Здобутки Черкаського обласного інституту післядипломної освіти

Створення життєдайної системи безперервної післядипломної освіти для досягнення високого професійного рівня, розвиток і удосконалення професійних компетентностей, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування її культурного й інтелектуального потенціалу – питання, над якими сьогодні працює науково-педагогічний загал

комунального навчального закладу **«Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»**, очолюваний ректором Наталією Миколаївною Чепурною. Головною метою діяльності інституту є наукове і методичне забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти Черкаської області, підвищення кваліфікації керівних кадрів і педагогічних працівників освіти, здійснення на базі освітніх закладів теоретичних і практичних досліджень у галузі освіти, їх впровадження у практику освітньої системи. Кожного року на базі інституту близько 4-х тисяч педагогічних працівників підвищують фаховий рівень під час теоретичних і практичних занять, тренінгів, творчих майстерень, майстер-класів, вебінарів, круглих столів, воркшопів, конференцій із застосуванням сучасних методик.

40 працівників Інституту пройшли тренінги від IREX і використовують отримані знання та надбання в своїй роботі працюючи з педагогами. Колектив має повноцінний кабінет медіаграмотності, він функціонує на благо розвитку критичного мислення.

Наталія Чепурна, ректор Інституту відзначає: *«Це дуже цікавий та корисний проект. Дякуємо за технічну підтримку, яку ми отримали. Напрямок медіаграмотності завжди буде у пріоритеті нашої команди. Ми презентуємо директорам інноваційних шкіл нашого регіону успішний досвід та важливість критичного мислення у навчальному процесі»*.

У цьому дописі зібрані деякі практичні напрацювання, якими поділилася Черкаська команда, задля того, щоб медіаграмотність поширювалася якомога ширше по всій території нашої держави.

Юлія Зоря

(завідувачка навчально-тренінгового центру STEM-освіти)

Авторці хотілося, щоб діти дивилися не лише сучасні мультфільми, а й наші вітчизняні. *«Рекомендую ці вправи у позакласній, факультативній чи груповій роботі. Вагомий момент там відданий візуалізації. Не секрет, що діти – це покоління screen-screen. Для них відео та недовготривала концентрація уваги –*

пріоритет. У вправах переважає піднесення українського кінематографа», — зазначає Юлія.

«Батьківська наука» та «Гулівер повертається: як дружба та любов долають усі труднощі». Діти переглядають, аналізують та обговорюють притчі-анімації. Завдяки цьому формують навички з інтерпретації та усвідомлення інформації поданої у анімації, вчать виділяти основні проблеми. Вправа викликає зацікавленість до екранних медіа, розвиває творчу уяву, художній смак, візуальну грамотність. Виховує духовну, морально-етичну особистість, яка вміє співчувати, поважати та допомагати старшим, піклуватися про рідних та бути відповідальною.

Олена Педько

(доцентка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту)

Навчання в рамках програми було для Олени потужним розвитком у професійному плані. Тренери та команда IREX дозволили розширити світогляд стосовно практичних інструментів, які можна використовувати під час робочої діяльності. «Враховуючи те, що ми перейшли на дистанційний формат, саме навчання цифрової грамотності та інтерактивним інструментам, дозволили суттєво розширити вміння та оперативно застосовувати їх. Коли працюєш онлайн не вистачає класичної дошки педагога. Саме додаток **Google Jamboard** слугує потужним інструментом, який дозволяє доносити інформацію до здобувачів освіти. Є можливість у реальному часі створювати разом повноцінні картинки та замітки. Дошка **Padlet** також цікавий інструмент. Можна варіювати теми та навірямки і зображати візуально.

Ми створили власний **«Простір інтерактивних освітян»**. Там запропонували педагогам поділитися цифровими інструментами, які дозволяють їм бути медіаграмотними і відзначити, які у них улюблені інструменти у дистанційному форматі. Дошка **Trello** актуальна, коли ми говоримо про розробку стратегії розвитку закладу освіти. Вона дозволяє побачити системно певні процеси і активно використовується в роботі з педагогами. Додаток **Mentimeter** діє для створення презентації зі зворотнім зв'язком у реальному часі. Тут можна створювати різноманітні опитування або ранжування. Під час навчання був озвучений класний ресурс по скороченню покликань **Cutt.ly або Bitly**», — каже Олена.

Оленою було розроблена та затверджена програма формування навичок критичного сприйняття інформації в освітньому процесі. Програма складається з двох модулів. Перший — основи критичного сприйняття інформації, другий — особливості формування даних навичок в освітньому процесі. Педагоги після навчання за програмою значно уважніше ставляться до того, як подається інформація, звертають увагу на емоційний окрас слів у медійних повідомленнях, люди більш спокійно реагують на те, що їм приходить на гаджети. Навчання у цьому проєкті спонукало Олену до створення власного **ютуб каналу**. Канал має понад 530 глядачів.

Наталія Лемешева

(методистка предметів мистецької освітньої галузі лабораторії виховної роботи)

Виступає у своїй роботі за практичну медіаосвіту: форми та методи роботи з медіапродуктами. На думку Наталії, мистецтво — особливий предмет, який дуже вдало інтегрується з багатьма освітніми галузями, адже багато медіатекстів якраз створені, як мистецький продукт. Потреба постійно використовувати медіатексти в

освітньому процесі дозволяє вчителю широко розуміти це явище. Як реалізувати медіаосвіту на практиці?

«Уроки-фотоальбоми». З фотографіями можна працювати на будь-якому уроці, організувати фасилітовані дискусії, використовуючи питання на зразок: «Що відбувається на світлині, опишіть осіб зображених на фото, їхні дії чи настрої, що бачите на задньому плані, або на передньому, висловіть

припущення, хто ці люди, чим вони займаються, коли був зроблений знімок, чи це природна фотографія, на які питання фото не може відповісти, яка інформація відсутня тощо». Учні можуть створювати авторські фото архітектури, скульптури, портрети. Завантажувати у Вікісховище для подальшого написання статей, текстів, мистецької енциклопедії, інтерактивного колажу. Деякі фото мають посилання та автоматично відкриваються, де міститься джерело та інформація про автора.

«Віртуальна екскурсія». Попередньо з дітьми можна скласти маршрут, обговорити, які заклади культури вони хочуть відвідати, обрати разом дату. Скласти електронну нотатку: обговорити, що нового вони хотіли б дізнатися, або навпаки не хотіли б, який факт найбільше вразив. Віртуально мандруючи галереями та музеями можна організувати роботу з дослідженням, поставити дітям питання «чи дійсно відповідає картина історичній епосі, які предмети того часу там зображені». Далі можна досліджувати картини інших авторів, які з'являлися у наступному столітті.

«Обговорення рекламних листівок, афіш, відеороликів». Дослідити саму афішу і дізнатися про кого цей фільм, яку інформацію містить листівка, у якій країні було зроблено, для чого використано фрагмент фільму, вичавити максимум інформації. Про те, як написано, що виділено. Для кого зроблена ця реклама, чи впізнали мелодію. А після того, як подивилися рекламу, можна власноруч зробити оголошення про культурні заходи, які відбуваються у школі, зробити рекламні листівки, пости у соціальних мережах, театральні афіші — цю методику діти вивчають саме на уроках образотворчого мистецтва.

Можна додавати аналіз змісту та елементів форми в медіатекстах. На прикладі «Козаки. Навколо світу. Індія» можна проаналізувати роль музики у відеофільмах. Адже фільм наповнений музикою, шумами та тишею. Розкриваються особливості країни, якою мандрують козаки. До кожного перегляду можна придумати питання.

«Озвучення кіно». Вчителю потрібно підібрати відео та не вмикаючи звук, запропонувати учням наступне. До речі, завдання з використанням такого виду медіатекстів можна зробити ще більш цікавим і корисним, коли прибрати звук та запропонувати озвучити «німе» кіно. Бажано створити текст, примірявши різні позиції, як то: реалістів і романтиків, митців класицизму і митців авангардизму або представників різних епох. Також можна уявити себе звукорежисером, одні й ті ж кадри озвучити для показу на телебаченні, але в різні культурно-історичні періоди. Прийом **«Стоп-кадр»** учням буде також цікавий. Знаючи хід подій потрібно спрогнозувати сюжет художньої стрічки. Завершити таку роботу можна порівнянням опису події в підручнику і як саме цей сюжет екранізувався в самому фільмі.

«Створення власної анімації»: діти мають пройти непростим шляхом, з несвоєрідним фундаментом: написати сценарій, підібрати музику і озвучування, анімацію, художню постановку.

«Кліпмейкери». Учні в режимі реального часу, з ПК, планшету, мобільних телефонів добирають у мережі ілюстрації, музичний супровід, які відповідатимуть змісту пісні для спільної google-презентації.

Вправа «Телеведучі». Учні придумують назву телепередачі (в певній країні/в певний час/для певного телеканалу) і формулюють 3-4 запитання до відомої людини. Далі розігрують телепередачу, беручи інтерв'ю у того, кого вони запросили і пробують свої сили в ролі журналіста.

Відеоігри як засіб навчання мистецтва. Їх можна використовувати в освітньому процесі. Діти аналізують історичне тло, обговорюють чи достовірно дібрана інформація, яка стосується того чи іншого культурно-історичного періоду, вони будуть критично аналізувати відеоігри. Також діти можуть самі долучитися до створення тла гри або персонажів у графічних редакторах.

Інна Литвин

(очільниця ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти)

«Інфомедійна грамотність — запорука успішного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Щоб бути по-справжньому грамотним, ви повинні бути грамотними у світі медіа. Фахівцями ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти був розроблений спецкурс «Розвиток інфомедійної грамотності педагогічних працівників у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами». Більше 50 осіб були учасниками методичних діалогів, які почерпнули корисну інформацію для подальшої роботи.

У травні 2021 року була проведена психолого-педагогічна студія «Впровадження інформаційно-комунікативних технологій в практику роботи. Диференціація та індивідуалізація роботи щодо професійного самовизначення учнів» для дітей з інтелектуальними порушеннями. Дуже важливо, що діти вчилися використовувати не тільки телефон для гри, а для практичного навчання. На ринку праці діти навчаються бути конкурентоспроможними з дітками, які мають збережений інтелект. Наприклад, діти на уроках трудового навчання робили виріб, шукали цікаву інформацію та мали можливість її презентувати.

Коли ми надаємо педагогам знання щодо розвитку медіаграмотності дітей з ОПП ми ставимо основні завдання: формування інформаційної культури, вироблення медіаімунітету як спроможності протистояти агресивному медіасередовищу і забезпечити психологічне благополуччя, ознайомити учнів зі способами ефективного пошуку та опрацювання інформації, формування здатності до медіаторчості для особистісного самовираження, реалізації життєвих завдань, формування рефлексії та критичного мислення, що забезпечує свідоме споживання медіапродукту», — наголошує Інна.

Разом група вчиться розвивати навички через вправи **«Плакат думок»**, **«Барометр: висловись у суперечливому питанні»**, **«Метод критичного аналізу інформації Fishbone»**. Коли дитина з інтелектуальними порушеннями, через екран бачить, що, наприклад, відома людина вживає алкогольні напої або палить, вона це може сприймати як щось позитивне. Інна разом з колегами запобігають цьому. Проєкт дає їм змогу використовувати різний програмний

інструментарій, програмне забезпечення і завдяки ньому отримувати якісні освітні послуги».

Людмила Ющенко

(доцентка кафедри дошкільної освіти та професійного розвитку педагогів)

«Від мовленнєвої грамотності до медіакультури» — це регіональна програма, заходи якої спрямовані на популяризацію української мови, формування мовленнєвої, комунікативної, соціальної, культурної компетентності учасників освітнього процесу, шляхом проведення вебінарів, тренінгів, інтенсивів тощо.

Медіакультура — це не тільки поводити себе толерантно в інформаційному просторі, це і те, що стосується нашого спілкування наживо, як ми грамотно висловлюємо свої думки, зрозуміло і чітко», — каже Людмила.

Командою розроблено інтенсив **«Формула 4к як основа розвитку майбутнього»**. 4к — це креативність, критичне мислення, кооперація, комунікативні навички. Формула сприяє підвищенню рівня компетентностей педагогів, зокрема, інфо-медіаграмотності, формуванню навичок, побудові уроку з елементами інновацій, використання вправ, націлених на формування вмій для реалізації формули 4к у освітньому процесі.

На уроках пропонується виконати різні завдання: вказати переваги інтернет-простору для людини, відзначити у чому полягає його небезпека. Діти навчаються аргументувати свою думку, аналізувати індекс складності тексту, добирати влучні слова, формулювати фрази, позбутися стереотипів. Пропонується побути в ролі самого дописувача, уявляють, що мають власний сайт і намагаються правильно порушувати теми, які турбують, з якими не погоджуються. Те, що сьогодні називаємо медіаграмотністю — це надзвичайно важливий етап, вважає Людмила з колегами, який вони мають пройти і опанувати саме так, як є необхідним для безпечного життя».

Володимир Крижанівський

(завідувач лабораторії природничо-математичних дисциплін)

«Використання елементів інфомедійної грамотності під час підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних дисциплін — це означає навчити дітей аналізувати і оцінювати не лише отриману інформацію чи результати власних досліджень на уроках, а й у повсякденному житті та масмедіа, «бачити» наукові «ляпи» і вміти їх спростовувати пояснювати на законах природи.

Задача методики, яку ми використовуємо, полягає саме у тому, щоб на реальному прикладі показати, як шукати правдиву інформацію, яка має наукове підтвердження. І розуміти, що це є правда, не тому, що так сказав вчитель, а тому, що є підтвердження», — підкреслює Володимир.

Для вчителів біології мають цілий тренінг **«Професійний розвиток учителя біології засобами медіаосвіти»**. Вони засвоюють знання з проведення групових практикумів, навчаються створювати інформаційне середовище засобами інноваційних технологій та вміти орієнтуватися у ІК просторі. Також учасники створюють власні продукти — моделі медіакомпетентного вчителя і власне медіаполе, з подальшою дискусією у групі.

Для вчителів фізики та хімії проводяться лекції з інфомедійної грамотності. Розказують про критичне мислення та основні етапи його формування, про засоби STEM-освіти, про комплексні підходи, підходи до споріднених тем цих предметів.

Опрацьовуються прийоми розвінчання або підтвердження міфів, ефективність частіше ставити складні питання «чому?» і «як», аналізувати вплив розповсюдження на людину хибної інформації, аналіз недоліків і переваг. Аналізуються фільми, комп'ютерні ігри на предмет пояснення їх з наукової точки зору.

«Наша задача як педагогів полягає в тому, щоб не тільки самому навчитися новому, а й навчити дітей медійної грамотності, поведінці у новому інформаційному просторі. Маючи невеликий гаджет у кишені, ми маємо безмежний доступ до різних джерел. Наша задача навчити використовувати переваги цієї можливості саме у правильних цілях: для навчання, для розвитку, для отримання повної правдивої інформації та навчити розрізняти, де є фейк», — переконаний Володимир.

За освітньою програмою **«Основи фінансової грамотності»** використовуються різні технології, а до тематичних модулів входять різноманітні теми, при цьому використовуються інтерактивні вправи. Проводяться тренінги під час курсів фінансової грамотності. Тематика така: пошук економічної інформації та її достовірних джерел, оцінка інформації для прийняття економічних рішень, застосування хмарних технологій, інформаційних серверів та мультимедійних платформ тощо. Критичне мислення, на думку викладачів, — важливе для розвитку всіх компетентностей, а особливо, коли мова йде про підприємництво.

Ксенія Ванько

(методистка відділу дошкільної освіти)

«Ми виховуємо медіаграмотного дошкільника. Участь у проекті дала можливість розробити методичні матеріали з інтеграції навичок критичного мислення для роботи з наймолодшими учасниками освітнього процесу. Методичний підхід — інтегрований, він забезпечується поєднанням двох складових. Перша — це використання медіа (тести, засоби). Друга — медіаосвітня мета, завдання та рефлексія (висновки, підсумки, результати)», — говорить Ксенія.

Команда розпочала з лекції для педагогів. Далі була проведена методична студія для батьків, крім цього провели онлайн семінар, під час якого педагоги мали можливість висловити свої думки стосовно того, як можна використовувати інфомедійну грамотність і представити свої напрацювання. Створили програму спецкурсу «Сімейна медіаосвіта як засіб виховання медіаграмотного дошкільника».

У роботі викладачі використали мініпроект **«Їжачок»**. Якщо хочемо познайомити дітей з тим, чи іншим поняттям, рослиною, твариною, то це має бути якась пошукова діяльність, де вони можуть зробити відкриття. Добре підходять пазли. Ця вправа допоможе дітям поміркувати, проаналізувати, побачити, зробити висновки. Запитання для дітей: кого ми сьогодні збираємо, як ви здогадалися, розгляньте пазли, який пазл допоміг вгадати героя. Після збору можна дітям зачитати вірш Платона Воронька «Їжачок-хитрячок». Саме на цьому вірші дітей можна познайомити з поняттям «факт». Таким чином даємо дітям орієнтовні поняття: «що їжачок їсть, де живе, тощо».

Вправа «Факти, авторська думка». Ця вправа допоможе дітям проаналізувати різні джерела, знайти факти, навчить критично сприймати медіатекст. Суть: педагог об'єднує дітей у групи, далі вони шукають інформацію про їжачка (відеофайли, енциклопедії, інтернет) після знайденої інформації презентація — не просто, а зробити газету, лептоп, карту. Перед цим педагог має підготуватися та забезпечити групу відповідним роздатковим матеріалом.

Наталія Воскобойнік

(завідувачка відділом перспективного педагогічного досвіду)

«Медіаосвіта дитини починається з сім'ї. Батьки мають бути обізнаними — в першу чергу. Щоб навчати, потрібно спускатися до дитячого рівня, як словесно та і фізично. Використовувати їхню мову, нахилитися до їх росту. І тоді будемо спілкуватися на рівні. Не боятися звертатися до дітей з проханням.

Вся наша робота направлена на захист дітей та підлітків від фейків, долати стереотипи, правильно спілкуватися, щоб розвинути медіаграмотність, навчити мислити критично, захистити від кібербулінгу, розпізнавати маніпуляції. Вчимо безконфліктному спілкуванню», — інформує Наталія.

Наталія Дудіна

(завідувачка навчально-методичного центру психологічної служби)

«Висвітлення інформації, перевірка, маніпуляції — актуальні питання. Ми інтегрували отримані знання у свою практичну діяльність, і супроводжуємо представників психологічної служби, практичних психологів, соціальних педагогів», — відзначає Наталія.

Команда психологів створили практикум **«Як протистояти маніпуляціям у медіації»**. Заклали у нього сутність поняття «маніпуляція», основні типи маніпулятивної поведінки, фрази-маркери, що означають небезпеку, системні дії медіатора при виявленні маніпуляційної поведінки серед учасників конфлікту.

Також психологи оновили практикум **«Попередження конфліктів в освітньому середовищі»**. Зробили нахил на етапи вирішення конфліктів (збір інформації) та «Айсберги конфлікту (вправа Апельсин, Базар)». На курсах підвищення кваліфікації проводять лекції та практикуми з основ медіаграмотності та інтеграції знань у професійну діяльність працівників психологічної служби. Вони не мають предметної спрямованості, але реалізують свої плани, оскільки є багато запитів до працівників психологічної служби.

*Творцем може бути кожен, якщо у нього є те, що його надихає.
Команда Черкаського регіону бажає всім медіазахисту,
медіавпевненості та медіасвободи!*

Запис заходу: <http://surl.li/atzfz>

Юлія Кулик, Академія української преси